

Kern 252 (1-14)

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

7

D B

V S V

RESOLVENTIVM ACRIORVM
ET NITROSORVM
IN FEBRIBVS LENTIS
PLERVMOQVE NOCIVO.

Q V A M

CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE
PRORECTORE MAGNIFICO
VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO
ATQVE EXPERIENTISSIMO

DOMINO
FRIDERICO CHRIST. IVNCKERO

MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE DOCTORE, MEDICINAE PRO-
FESS. PVBL. ORD. FAC. MED. h. t. DECAN. ORPHANOTROPH. HAL.
ET PAEDAGOGII REGII MEDICO.

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

D. XV. MAI. ANNI MDCCLXX.

N. L. Q. C.
PVBLICE DEFENDET

A V C T O R

IOANNES AVGVSTVS WALDT
HALENSIS.

HALÆ AD SALAM AERE BEYERIANO.

DE
V. Z. V.
RESOLVENTIVM ACRIORVM
ET NITROSORVM
IN FEBRIBVS LENTIS
INTERIORE NOCIO

CONSENSU GRATIOSA FACULTATIS MEDICAE
IN VALLIS REGIAE FRIDERICIANA
PROFESSORIS MATHEMATICO
VIZO ILLUSTRI-EXCELLENTISSIMO
ATQVE EXPERIENTISSIMO

DOMINO
FRIDERICO CHRISTO IMBERTO
MEDICAE ET CHIRURGICAE DOCTORI MEDICAM TRO-
PHICAM VIZO ILLUSTRI-EXCELLENTISSIMO
PRO GRADU DOCTORIS
SYMPHONY IN MICHIGAN PROHIBITA ET SVAVISSIMO
DOCTORALIS RITE CONSISTENDI

FRIDERICUS
JOHANNES AUGUSTVS WALTZ
HABESIT

HABE AD SALAM ABSE REPERIENDUS

MAGNIFICO
FRIDERICIANAE PRO - RECTORI
VIRO
ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO, EXPERIENTISSIMO

ATQVE
DOCTISSIMO

DOMINO
FRIDERICO CHRISTIANO
IVNCKERO

PHILOSOPH. AC MEDIC. DOCTORI
HVIVSQVE PROFESSORI PVBLIC. ORDINARIO FACVLT. MED.
h. t. DECANO SPECTATISS. PAEDAGOG. REG. AC
ORPHAN. HALENS. MEDICO PRACT.
CONSTITVTO

PATRONO

AC
PRAECEPTORI SVO
AD CINERES, COLENDO

A 2

MAGNIFICO

FRIDERICIANAE PVO - RECTORI

HOC

SCRIPTVM ACADEMICVM

VT

GRATAE MENTIS

MONVMENTVM

FRIDERICO CHRISTIANO
IVNCKERO

PHILOSOPH. AC MEDIC. DOCTORI
HONORIF. PROFESSOR. PVBLC. ORDINARIO FACULT. MED.
P. P. HECANO SPECIATISS. P. AED. P. AED. REG. AC
GERMAN. VALENT. MEDICO PRAEC.
C. O. S. T. I. T. U. T. O.

B. D. D.

PATRONO

FRAEFFTORI SVO
AD CENERES COLENDO
IOANNES AVGVSTVS WALDT.

A.

§. I.

Si, quae vulgaris medendi methodus patrat, ad veram theoriam, tamquam ad lydium lapidem, revocantur: multa remedia, praefiscine dixerim, usurpata inveniuntur, quae vel inertia sunt, vel etiam damnosa, & de quorum nihilo minus tam actiuitate, quam utilitate ne dubitatur quidem. Vt iam alia exempla mittam: quem fugit, adeo folere, vel experientissimos quandoque Viros, terrea illa re-

media, qualia sunt lapides cancrorum, conchae praeparatae hisque similia, indiscriminatim, in quam plurimis morbis, adhibere, vt satis appareat, eos, in summa licet argumentorum claritate, de illorum tamen esse nec inertia, nec noxa frequenti conuictos? Neque minus antimonii diaphoretici, salium resolventium et nitri vsus adeo in consuetudinem apud plurimos abiit, vt de iis, in puluerem atque potionum praescriptione, quandoque omittendis, ne cogitare quidem videantur. Quo ipso etiam fit, vt quaesiti de illorum vtilitate, adferant aut nullam, aut eiusmodi, quae sane ridicula est. Taedet iam, plura commemorare. Quod vero, in sacro hoc istorum remediorum vsu, vel risu, vel indignatione quam maxime dignum, Medicorum aut indigna est arrogantia, qua beneuole tunc sibi restitutam sanitatem tribuunt, quam tamen aeger omnino vel benignitati morbi, vel viribus Naturae, vel almae Fortunae debet; aut vix ferenda calliditas, qua aegri interitum, modo insuperabili morbi atrocitae, modo his illius, quae, Medico inculpato, acciderunt, adsignare non erubescunt, perpendentes minime, semet ipsos aegrum, peccato vel omissionis, vel commissionis patrato, plerumque necasse. Nonne pulcherrime hos Medicos depinxit CORNEL. AGRIPPA, famosus scientiarum artiumque castigator, quando dicit: *Si aegro quid male cesserit, siue illum praeter spem, per insignem imperitiam, occiderit, hic se aut per catarrhi praefocatiuum defluxum, aut ali-*

aliquod aliud simile subitaneum accidens, immedicabilemque casum apparenter excusat et aegri inobedientiam, aut custodum negligentiam acriter accusat, aut incusat collegas, aut in pbarmacopolam protrudit; sic enim efficit, ut nemo aegrotus nisi propria culpa periisse, nemo nisi medici beneficio restitutus videatur. Tract. de incert. et vanit. omn. sc. et art. p. m. 439. seq. Neque diffitendum, adstantes plerumque atque plebem (quod vero nescio an in laudem eorum cedat) a partibus huius indolis Medicorum stare, quando, victi nempe vel aetate, vel eloquentia, vel dignitate Medici, vel apparente verae morbi atrociam, sapientis scilicet viri sententiae accedunt. Sed manum de tabula; metuendum enim, ne crabrones excitem. Liceat tamen mihi eius, quam dixi, rei specimen fusiori paullo sermone explicare, ab aliis, quantum scio, nondum pertractatum. Respicit id usum resolventium potentiorum et temperantium nitroforum in febribus lentis et hefticis. Atque de his dubitari nequit, quod vulgo in illis, quas commemoravi, febribus vsurpentur, cum commotiones febriles confopire dicantur. Neque illa (licet quibusdam minus placeant) a nonnullis facile, in curandis praedictis febribus, omittuntur, cum stases et obstructions, in visceribus enatas, solvere credantur. Quodsi nunc theoria istarum febrium, quae, hausta ex obseruatis, non nisi verissima cenferi debet, cum illis remediis comparatur: patet, partim nociua, partim superuacanea dici

dici ea, plerisque saltim in casibus, debere. Quod iam in praesenti scriptiuncula academica comprobare annitar, eo magis ad id impulsus, quod, cum febres lentae et hekticae morte demum finiantur, illatum, ab eiusmodi remediorum usu, damnatum raro in rationem venire solet. Praemittam itaque nonnulla de natura febrium lentarum et hekticarum; dicam dein de superuacaneo resoluentium tam acriorum, quam temperantium nitroforum usu in his febribus; docebo denique, non posse aliter fieri, quin ea remedia damnosa plerumque in iisdem euadant atque nociua.

§. II.

Febribus lentis et hekticis haec momenta insunt, in sequenti tractatione bene notanda:

1. Morbi sunt plus minusue chronici. Fieri quidem potest, ut accedens morbus acutus citius, quam quidem in chronicis fieri deberet, necem aegro inferat. Quis vero non videt, lentae id ipsum febrim proprie dari non posse? Neque contingere nequit, ut hektica, facta ex lenta praegressa, ob plurium grauiorum causarum concursum, intra acutorum morborum tempus hominem perimat. Quod autem, cum omne febris lentae hekticaeque, non nisi gradu ab illa diuersae, decursus tempus numerari hic debeat, vix sufficit, ut acutis tunc morbis adnumeretur hektica.

2. Acre-

2. Acredinem massae humorum inuoluit, eaque imprimis lympham contaminat. Adesse quandoque eam acrimoniam, vel ex eo patet, quod ulcera retropulsa, pus absorptum et similia febrem lentam et hecticam producunt. Videri interea posset, ac si nonnumquam istiusmodi febres a solo lymphae nutritiae defectu inductaque hinc debilitate proueniant. Obseruauit enim HOME (Medicin. Beob. und Versuche,) oriri quandoque pulsum celeriore a sola debilitate, atque ideo tolli, quando analepticum uinosum assumitur. Notum quoque est, quam frequenter accidat, ut hi, quorum nerui imprimis debilitati sunt, phlogoses caloremque concipiant auctiorem. Demum ex natura auctae sensibilitatis, a defectu lymphae inductae, quam optime perspicimus, quare commotio exinde febrilis enascatur? Quibus tamen licet ita comparatis, recte affirmamus, numquam, sine acrimonia lymphae, febrem lentam oriri. Namque docet id calor, aliquot a pastu horis adauctus, cuius quidem causa, si exacte rem confideres, nulla alia, quam acrimonia, esse potest. Lympham autem ea praecipue inquinari, ex nutritionis defectu exque insigni neruorum aliarumque partium, quae elaboratam alias continent lympham, debilitate intelligitur.
3. Cohaesio sanguinis et humorum satis diuersa in his febribus obseruatur, ut ne ulla etiam detur, quaecum non possent

sent illae coniungi. Quandoque naturalis obtinet, alias spissitudo praesto est, nonnumquam tenuitas adesse deprehenditur. Solet quoque, temporis mora, tenuis etiam humorum massa spissescere, dum et excretiones nimium augentur, et sanguificatio, nimia debilitate producta, languescit.

4. Copia humorum plerumque nimis est parca. Quandoque nihilo minus phaenomena plethorae, si non verae, certo tamen eius, quae *ad vires* dicitur, accedunt. Bene elaborata lympha semper deficit. Fieri quoque aliter non potest, quin ob auctas excretiones vera demum enascatur humorum inopia, ob quam etiam aegri, si sola eos perimat febris lenta, fati cedere solent.
5. Motus sanguinis, ut in omni febre, iusto est celerior. In lenta quidem observatum, pulsus quandoque, per aliquot adhuc diei horas, ad naturalem accedere. Quando vero morbus maiora cepit incrementa: celeritas pulsus desideratur numquam.
6. Calor quidem auctus, ardens et siccus has comitatur febres; est tamen memorabile, quod gradus huius caloris non exacte respondeat celeritati, qua mouetur sanguis. Observauit id номъ I. c. pag. 181. Dum enim pulsus 129. numerabantur, gradus caloris erat 98; dum vero 110. pulsus observabantur, calor existit = 99.

7. Oriun-

7. Oriuntur excretionēs colliquatiuæ, atque eæ quidem modo per cutim, modo per intestina, modo per renes, quibus fit, vt olei, lymphæ et aquæ quantitas nimium imminuatur. Has excretionēs foetor, sæpe specificus, comitari solet.
8. In solidis summa obtinet debilitas, magis magisque increfciens.

§. III.

Sufficiant pauca hæc de natura februm lentarum dicta; quæ enim supersunt, a scopo nostra aliena, missa facio. Superest, vt nonnulla de causis istarum februm proximioribus afferam. Atque primo quidem ex §. anteced. n. 2. patere potest, proximam februm lentarum causam acere esse singulare, lympham præcipue inquinans atque lento incremento auctum. Antecedentes vero sequentes commemorantur: I. Materia vlcerosâ aut enata in sanguine, aut ad eundem re- sorpta. II. Materia purulenta, simili sanguini modo inexistens, atque diu retenta. III. Chylus similisue humor male mixtus et acris, ad sanguinem e primis viis successiue delatus. IV. Lae- sâ, ob scirrhus viscerum, debilitatem corporis, sanguificatio. V. Acere demum catarrhale simileue, diutius in sanguine retentum. Atque his causis reliquæ omnes subesse obseruantur.

§. IV.

Delineata hucusque febrium lentarum indoles nos ad propositum nobis scopum ducit. Quaeritur ergo primo: *num ratio adsit sufficiens, quae resolventium tam temperantium nitroforum, quam acriorum usum in his febribus suadere possit (§. 1.)?* Ordinar ab istis resolventibus, quae temperant, cuiusmodi indolis est nitrum. Quando nunc istiusmodi remedia commendantur: non nisi haec, credo, afferri possunt argumenta:

1. In febribus lentis praesto est calor auctus; nitrum vero refrigerat.
2. Motus sanguinis celerior in iisdem obtinet; nitrum eundem retardat, cum temperante gaudeat virtute.
3. Easdem febres comitantur auctae excretiones; nitrum, dum temperat, easdem refraenat et imminuit.
4. Causa febrium lentarum in corrupto sanguine latet; nitrum vero putredini resistit.
5. Nitrum resoluit, quo ipso auctae illi cohaesioni, febribus lentis accedenti, occurrit.

Schol. Facile patet, plures rationes suppeditari posse, quando eorum, quae quandoque his febribus superueniunt, v. g. inflammationis verae, ratio habetur. Tunc vero eiusmodi remedia non lentae febri, sed inflammationi aut simili ipsi conditioni opponitur. Nos de febribus lentis, in se atque generatim spectatis, loquimur.

§. V.

§. V.

Vt iam ad haec respondeam: liceat adductas rationes, quo sequuntur ordine, considerare. Quod ergo *calorem auctum* spectat (§. ant. n. 1.): facile equidem largior, opus esse, ut is minuatur; neque minus fateor, nitrum valere, in quibusdam casibus, corpus refrigerare. Quodsi vero statum hominis, quem febris lenta detinet, exactius consideraeris: patebit facile, nitrum non adeo recte excedenti isti, quo illae febres stipantur, calori destinari posse, eumque tollere. Elegantissimus mihi ideo videtur is locus, quem ex TISSOTI Tr. de febr. biliosis pag. 110. afferam. *Nefanda, inquit, increpanda praxis, quae ex caloris sensatione refrigerantium, sic materiae medicae collectoribus dictorum, necessitatem concludit. Sensatio enim illa saepissime oritur ex acrimonia et cruditate, quas genuerunt atonia defectusque bonorum succorum, et frequenter nascitur febris ex deficientia circulationis. Quot omni die pessundantur valetudines, dum in tali casu confugitur ad V. S. refrigerantia, enemata, balnea tepida: increpant debilitas, cruditas, acrimonia, molestus calor, vera demum nascitur hectica, quae praepedita fuisset, tonicis, china, chalybe, vino, balneis frigidis. Nihil frequentius occurrit in praxi, quam aegri querentes de calefactione; turpiter falluntur medici, si methodum antiphlogisticam amplectuntur, nulla enim forsitan arte in talibus excitari posset in-*

flammatoria illa diathesis, quam debellare conantur etc.
Nunc vero calor in febre lenta oritur ex acrimonia, cruditate,
atonia et defectu bonorum succorum. Non poterit ergo nitri
vsu extingui.

Neque *celerius sanguinis motus* (§. ant. n. 2.) nitri sibi vsu
vindicat, cum notum sit, nitrum numquam facile indi-
cari, quando celeritas sanguinis *tantum* excedit. Valent
hic fere omnia, quae de calore dixi.

Quare nec recte *auctis excretionibus* (§. ant. n. 3.) destina-
tur. Eas enim debilitas producit, non fortis sanguinis
circulus corporisque excedentes vires. Nitrum vero de-
bilitati verae, qualis hic obtinet, nequit opponi.

Antiseptica Nitri virtus (§. ant. n. 4.) nullius hic erit mo-
menti. Namque vera putredo non semper est in his fe-
bribus praesens; sique etiam adsit: nitrum tamen com-
mendari ideo nequit, quod debilitatem auget, eaque au-
cta putredo facile increfcit (RISOT l. c. pag. 124.) Fac
ergo, nitrum eius vere esse indolis, vt putridum corri-
gat: attamen tantum hic putredinem iterum adiuuabit,
quantum ei aduersatur.

Denique *spissa humorum massa* (§. antec. n. 5.) nitrum
nulla ratione indicat. Quandoque enim ne spissitudo
quidem obtinet. (§. II.). Atque si febribus etiam lentis
vere, accedat: nitrum tamen, cum spissitudo tunc, ha-
bita

bita vnice istarum februm ratione, partim a debili sanguificatione, partim ab auētis excretionibus pendeat, quas inter causas *hae* a nitro non minuuntur, *illa* vero ab eius vsu maiora capit augmenta, commendari nequit. Fieri quidem potest, vt melancholicus succus causa istarum februm existat; verum nec is debilitantis nitri vsum fatis bene fert. Tandem accedens quandoque inflammatoria spissitudo nitri sibi vsum omnino vindicat; quod ipsum autem, cum istiusmodi spissitudo a genio febris lentae remota sit, atque huius proprie naturam non spectet, in contrarium adduci nequit.

§. VI.

Consideremus iam *acriora resoluentia!* Attentus ad omnia, quae naturae februm lentarum insunt, non nisi quatuor momenta deprehendo, quae acriorum resoluentium vsum suadere quibusdam videri possunt. Atque illa quidem in his, quae dicam, consistunt.

- I. Febres lentae ex stagnatione humorum et obstructione viscerum oriuntur, quae vt tollantur, fortiora sibi resoluentia vindicant.
- II. Solent eadem vel ex spissitudine humorum atrabilaria et viscida originem suam sumere, vel spissa tamen fluida, temporis mora, reddere.

III. De-

III. Debilitas solidorum, praesens in febribus lentis, irritantia postulat, quibus acriora resolventia accenseri debent.

IV. Tenax in primis viis materia acris quandoque febris lentae causa existit, atque haec, resolventibus istis usurpatis, et solui potest et euacuari.

§. VII.

Verum enim vero non possunt istae rationes satis illi sufficientes apparere, qui februm lentarum genium paullo accuratius perscrutatus est. Quamvis enim stases humorum viscerumque obstructions (§. ant. n. 1.) dictarum februm non infrequentes obseruentur causae: non licebit tamen ideo resolventia vel *semper*, vel *acriora* eligere. Cum enim febres lentae quandoque oriantur, quas labes ista viscerum non comitatur: patet, resolventia, quae dixi, non semper ideo indicari. Quodsi etiam praedicta viscerum laesio non absit: acrioribus tamen resolventibus carere possumus, cum, si leuior illa existat, leniora sufficiant, HOFFMANNO consentiente, qui glandularum mesaraicarum obstructioni non nisi blandiora resolventia, reperitis quidem vicibus, sed parcius ingerenda opponit; si vero grauior adfuerit: ne acriora quidem eam soluent, tot id obseruationibus, in hydropicis praepremis factis, comprobantibus.

Spissi-

Spissitudo illa sanguinis, quae adfertur (§. ant. n. 11.), resoluentia quidem diluentibus iungenda indicat. Quis vero ad acriora et fortiora resoluentia in aegro praeciprimis confugiet, cui magna motuum febrilium ipsiusque febris causa inhaeret?

Datur equidem debilitas solidorum, cui irritantia quodammodo medentur, indeque etiam resoluentia acriora (§. anteced. n. 3.); ista vero satis est ab illa diuersa, quae in aegro obrinere obseruatur, cui febris lenta oborta est. Illa laxitas est et torpor; haec teneritudo.

Tenax demum illa materies (§. ant. n. 4.) sui omnino resolutionem atque euacuationem postulat. Quem vero fugit, leniora resoluentia hic sufficere?

§. VIII.

Quando ab usu tam nitri, quam resoluentium acriorum non nisi haec, quae hucusque enumeravi, essent in febribus lentis metuenda: ferendus forsitan esset, ex illorum saltem sententia, qui dandum quidquam esse et consuetudini et praecceptis opinionibus existimant. At enim vero tantum abest, ut innocuus sit, ut potius *damnosus* dici mereatur. Atque ut id comprobem, restat (§. 1.). Agmen ducat nitrum, missis iam, dum de eo loquor, conditionibus singularibus, quae usum eius quandoque, vel in ipsa febre lenta, postulare videntur,

C

tur,

tur, quales sunt inflammationes particulares, spirituosæ aut similia ingurgitata, plethora ad vires valde commota et alia.

§. IX.

Docet id *primo* morborum chronicorum natura et essentia. Quando enim ad morbos acutos attendis: obseruabis facile, eos vel nimio virium augmento deberi, vel cum decremento earum coniungi. Hincque toties ea, quæ debilitant in morbis acutis dilaudantur. Morbi contra ea chronici vel virium debilitati debentur, vel illis hæc accedit; indeque fit, vt cautius generatim cum his, quæ debilitant, mercandum sit, quando lenta aegritudo curanda obuēnit. Nunc vero febres lentæ non solum morbi existunt chronici, atque manifesta est magna illa, qua stipantur, virium prostratio absoluta, sed nitrum etiam manifesto debilitat. Nonne itaque, vsurpatum in eiusmodi febribus, nocebit facile? Perpendi *dein* debet, quod nitrum neruos imprimis fibrasque musculares debilitate afficiat, quod vel anodyna illius et antispastica virtus luculenter docet. In lenta autem atque hæctica febre maxima debilitas generi neruoso atque systemati muscolari inest. Neque *porro* omitti debet, quod, in curandis his febribus, præcipuum momentum ad nutritionem corporis, sufficienter præstandam, redeat. Quæ vero cum primarum sibi viarum auxilium vindicet, postulat, vt illarum robur conseruetur, sique perditum

tum sit restituatur. Atqui nil magis, quam continuatus nitri vsus, ventriculi robur frangit, flatusque creat, summam inferentes anxietatem. In lentis ergo febribus vsurpatum, tam ob prostratum, quem infert, appetitum, quam ob cruditatem chyli, quam debilitatus ventriculus producit, defectum bonae lymphae adiuuat, cumque eo mortem. Dicitur equidem posse forsitan, hunc nitri effectum non semper nocuum esse, cum observatio doceat, vel in ipsis febribus lentis, addephagiam quandoque obtinere, ad quam tollendam vel ob id, quod diximus, nitri vsus commendari posset. Verum perpendi debet, eiusmodi addephagiam pendere modo ab acri humorum massa, quae ventriculo inexistit, modo a sensibilitate ventriculi nimia. Illi nitrum non medetur, sed diluentia, obuoluentibus et roborantibus amaris iuncta. Neque huic nitrum satis bene opponitur, cum debilitet, hincque maiorem noxam inferat. Nil magis, si quid unquam, conducit, quam amara iterum roborantia, quae nimiam non solum sensilitatem infringunt, sed nullas etiam noxas relinquunt. Denique nitrum massam quoque sanguinis soluit. Poterit ergo continuatus illius vsus damna, ex nimia humorum resolutione oriunda, quaeque dein describam, inferre. Augetur inde debilitas corporis, celeritas pulsus atque praefens iam ad putredinem procliuvas, quae omnia resolutio nimis sanguini debentur, sicque inde vel id, cui opponitur, calor nempe febrilis, adauctis eius causis, incrementum potest.

est. Quae omnia ne quis existimet contrariari his, quae de temperante, antiseptica et refrigerante nitri virtute nota sunt. Quem fugit enim, medicamina non absolutam, sed eiusmodi saltem virtutem exserere, quae respondet conditionibus corporis? Sic ergo nitrum temperat, quando inflammatoria spissitudo, copia particularum phlogisticarum insignis atque vera intensior neruearum fibrarum muscularium actio praesto sunt. Atqui haec omnia febribus lentis in se spectatis non solum non insunt, sed contraria potius. Nonne ergo celeritatem sanguinis caloremque augebit potius? Certe si negari nequeat, in phlogosi, a debilitate oriunda, conducere ea, quae corpori robur addunt sanguinisque densitatem augent (§. II.), nitrum, refrigerans et soluens, phlogosin tunc minuere nequit. Antiseptica nitri virtus videtur a vi eius refrigerante pendere. Non poterit illam in febre lenta et hectica exserere. Soluit praeterea humores, salium in olea actionem promouet, hincque euenit id, quod monui, augmentum scilicet illius dispositionis, quae forsitan ad concipiendam putredinem iam adest.

§. X.

Sed vrgeri posset: cum ista, quae dixi, damna, a nitri usu in febribus lentis et hecticis oriunda, partim debilitati corporis, partim resolutioni humorum debeant adscribi: fieri hinc facile posse, vt ea praecaueantur, si nitro nempe addantur roborantia,

tia, atque obuoluentia, qualia sunt mucilaginosâ, iungantur. Neque diffidendum, posse ea ratione omnia illa, quae recensui, damna praepediri. Quod vero si perficiatur, nitrum hic, tamquam iners corpus, considerari nos oporteret, atque rationalem non decet Medicum, eiusmodi corpore uti.

§. XI.

Accedens iam ad *resoluentium acriorum* damna: breuitatis studiosus ea nota esse pono, quae de actione istorum remedium in Therapia generali praecipuntur. Ergo *primo* modo tenuitatem, modo spissitudinem humorum, quae praesto est, augent. Cum enim potenti vi resoluente polleant: non poterunt non praesentem tenuitatem augere. Quando vero humores inopia aquei principii laborant: vi sua irritante excretiones serosas promouent, quaeque restat paucissimam aquam expellunt. Manifestum *porro* est, ea remedia motus febriles intendere. Delata enim ad massam sanguinis, cor atque arterias nimium irritant. *Praeterea calefaciunt*, tam acredine sua, quam resolutione sanguinis, quam inferunt. Augent etiam *dispositionem ad excretionem colliquatiuas*. Nimium enim resoluunt, loca secretoria irritant, motumque sanguinis accelerant. *Debilitant* ideo. Dum scilicet nimium resoluunt, lympham non minus, quam reliquas sanguinis partes, attenuant, idque multo magis, quam status sanitatis postulat. Quod si vero lym-

pha nutritia nimium attenuetur: non poterit apte in partem solidam mutari, atque ideo nutritio languescit, et debilitas vel enascitur, vel augetur. Praeterea nerui fibraeque musculares in subiectis, quae febres lentae detinent, teneritudine laborare solent. Eiusmodi autem debilitatis species a tenui sanguine, hincque non minus ab usu resoluentium acriorum, producitur. Solent quoque potentiora resoluentia solida nimium irritare atque frequentiores validioresque motus sollicitare; quo ipso fit, ut postmodum, si eorum demum actio elanguescat, maiorem debilitatem relinquant. Diximus quoque, augeri usu resoluentium acriorum dispositionem ad excretiones colliquatuias; quibus vere enatis non poterit non debilitas maiora incrementa capere. Denique resoluentia acriora, delata ad ventriculum primasque vias, his etiam debilitatem inferunt, sic coctionem difficiliorem reddunt, cruditatem producunt, nouamque ideo debilitatis causam.

§. XII.

Quando demum cum caussis febrium lentarum et hecticarum (§. III.) acriorum resoluentium actionem comparas: ne vllam inter eas deprehendes, quae eorum usum, sine noxa metuenda, admittit. *Vlcerosa* enim *materia* resoluta magis validius agit, inque verum conuertitur putridum *Materia purulenta*, nimium inde resoluta, in ichorem conuertitur, longe peio-

peioris corruptionis materiam. *Acris materia, primis inexistens viis*, quando ab eiusmodi farinae remediis nimium attenuatur, facilius largiusque ad sanguinem perfertur, neque fieri aliter potest, quin febris inde lenta adaugeatur. *Acre catarrhale* simileue, in sanguine diutius reterentum, ab usu istorum remediorum non solum increfcit, sed etiam multiplicatur. Quem enim fugit, quam facile febres catarrhales, ob admissum calefacientium et attenuantium remediorum usum, in malignas putridasque commutentur febres? *Laesa* denique *sanguificatio* modo a debilitate pender, modo ab obstructis atque scirrhis visceribus. *Debilitas* post usum acriorum resoluentium augeatur necesse erit (§. anteced.). Quod vero *obstructa scirrhusa que viscera* spectat: notandum, validiora resoluentia nimis facile atque frequenter loca scirrhusa inflammare, natam vero sic inflammationem, in subiecto praeprimis, cuius iam succi, ad in eundam putredinem, proclives sunt, cancrum solere pessimae indolis mortemque prouocare.

§. XIII.

Quodsi etiam his, quae §. §. XI. XII. euincere studui, opponatur: posse acriorum resoluentium vim atque potestatem tam diluentibus, quam obuoluentibus remediis, ipsis adiunctis, sic frangi, vt remedia euadant innocentia: id, quod ad haec responderi iure potest, ex §. X. iam constat. Quamuis enim
negari

negari nequeat, damna tunc nulla, aut certe minora hinc metuenda esse: attamen vel sic supererit ratio, quae usum resolventium acriorum postulat, vel leniora resolventia idem, ac fortiora, praestabunt. Non responderet sane rationi, si remedium adhibeatur, quo meliora dantur, quodque, ut caueatur, ne noxam inferat, alia remedia requirit, ipsi e diametro opposita.

§. XIV.

Constat ergo ex dictis, posse in febribus lentis hecticisque nec nitri, nec acriorum resolventium usum probari. Sed intelligitur quoque, quae, in curandis his febribus, momenta quam maxime mereantur attendi. Nutrientia enim et roborantia, in omni istarum febrium statu, necessaria sunt. Symptomata quandoque postulant, ut indicatio symptomata adimpleatur. Leniora resolventia in spissitudine humorum, stagnatione eorum et obstructione viscerum indicantur. Temperantia autem nitrosa, non nisi tunc possunt recte adhiberi, quando aut status inflammationis verae, aut phlogosis, non a sola debilitate acrique humorum massa enata, accessit.

Atque haec sufficient.

PRAENOBILISSIMO
DOMINO CANDIDATO
IOANNI AVGVSTO WALDT

SINCERVM AFFECTVM

TESTATVR

P R A E S E S

*N*ulla difficultate intelligitur, medicamentum omne, quod, dextre applicatum, salutare est, sinistro & perverso usu nocivum esse debere. Prono itaque alveo fluit, non vulgarem in medicamentorum applicatione requiri prudentiam, frustra & invita Minerva neque sine generis humani damno remedia ordinari ab iis, qui veras indicationes sciunt cum ignarissimis. Recte ergo, PRAENOBILISSIME DNE CANDIDATE, iudicas, quod resolventia acriora & nitrosa, licet alias ad optima medicamenta pertineant, in febris lentis baud exhibenda sint, quamquam vulgaris methodus medendi eorum usum commendet. Nec quidquam in specimine Tuo inaugurali mutandum inveni, hinc TIBI Tuum laborem, ea, qua mihi tradidisti facie, nunc reddo. Non possum vero fa-

D

cere,

cere, quin TIBI HONORATISSIME DNE CANDIDATE, in
publicum procedenti, mentem meam significem benevolam. Ab eo
enim tempore, quo in meam pervenisti notitiam, non solum singula-
rem Tuam industriam in addiscendis scientiis medicis, sed egre-
giam quoque morum probitatem perspexi & statim de fausto stu-
diorum successu optime sperari coepi. Hac spes me non fefellit,
eam potius superasti. Nihil dicam de rerum anatomicarum pe-
ritia, quam Berolini publice demonstrasti, dum cursum sic dictum
anatomicum cum applausu peregisti. Neque in studio Tuo theo-
retico laudando moram faciam, quamquam & id omni respectu lau-
dabile sit, sed paucis adhuc verbis diligentie Tuae practica testi-
monium adpono. Non enim absque iucunditate applicationem
Tuam in medicina facienda admiratus sum, numerosarumque ca-
rationum Tua opera sub mea directione peractarum felicem even-
tum cognovi. Gratulor igitur TIBI CANDIDATE AESTV-
MATISSIME, de eruditione egregia acquisita & de summis in
Medicina honoribus mox TIBI conferendis. Fruare iis diu sal-
vus & incolumis, in multorum agrorum emolumentum. Vale. Da-
bam Hala die 4to Maii 1770.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
HONORVM DOCTORALIVM
C A N D I D A T O

S. P. D.

D. CHRISTIANVS FRIDERICVS DANIEL,
PHYSICVS HALLENSIS.

---

*Gratissima mihi fuit occasio, quam mihi praeuisti, litterarum
aliquid Tuae dissertationi subiiciendi. Tui enim cognoscendi jam
inde a tam longo temporis spatio mihi potestas fuit, ut non pos-
sem, quin & gauderem de hodierna Tua felicitate, & eam Tibi
publice gratulandi opportunitatem lubentissimo amplecterer animo.
Neque enim Tu solum theoreticam artis medicae scientiam, celebra-
rimis in hac Fridericiana magistris ac praceptoribus usus, laudabili
industria Tibi comparare studuisti; verum etiam, postquam Berolini*

D 2

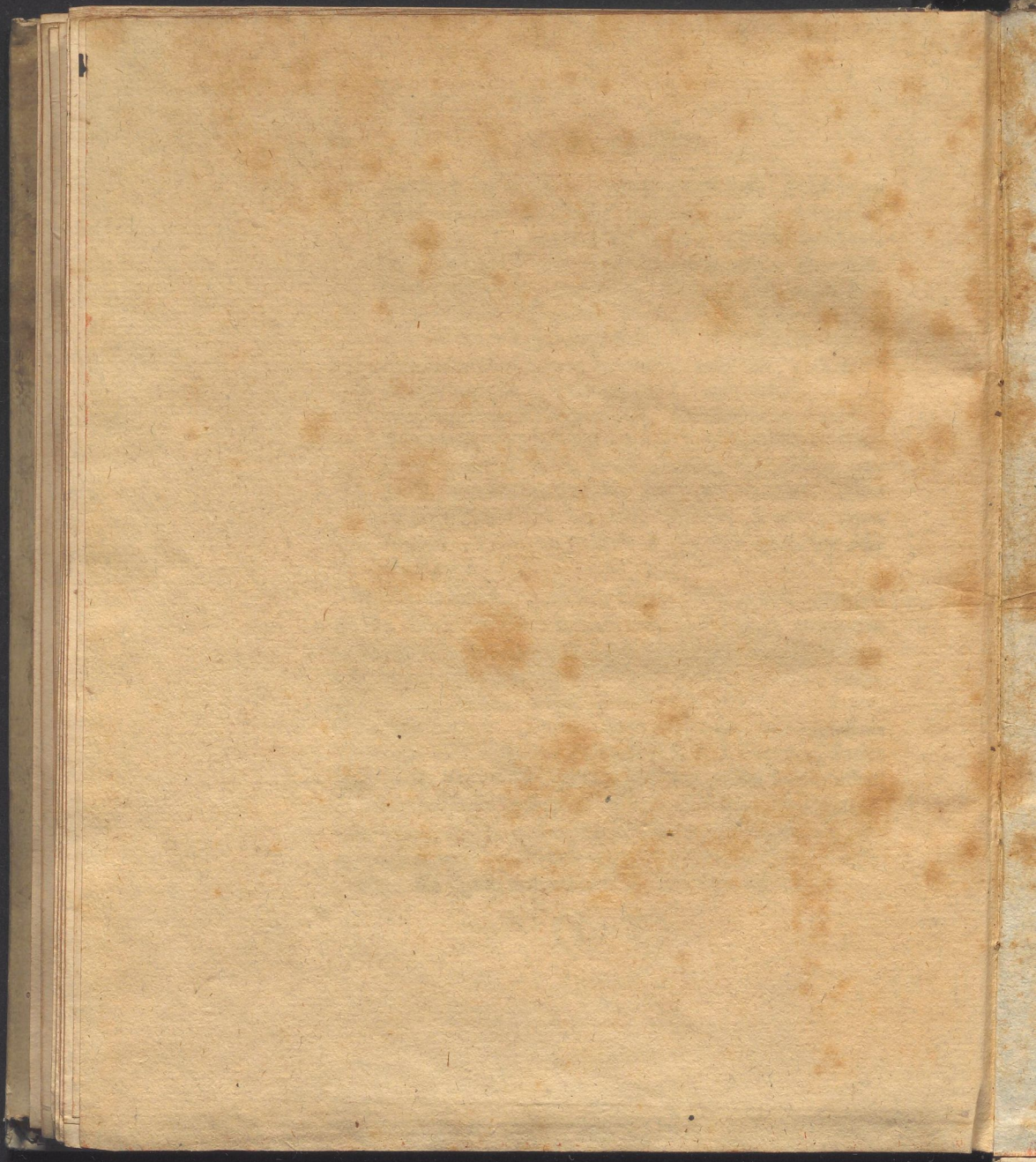
cur-

*cursui anatomico, ut vocant, interfuisti; nostra in vrbe, meis
auspiciis, praxin medicam exercuisti; pracepta non solum imbi-
benda, sed in usum quoque atque habitum conuertenda esse, rectif-
sime ratus. Nunc, gratioso Medicorum ordine indulgente, supre-
mos in sanandi arte honores capeffere, doctrina Tua publice decla-
ta, Tibi in animo est. Accipe igitur meam sinceram gratulatio-
nem; accipe candida vota, ut Deus semper Tuis conatibus prospere-
ros atque optatos tribuat successus, accipe petitionem, ut me ama-
re pergas. Dab. Halæ Magdeburg. a. d. V. Maii 1770.*

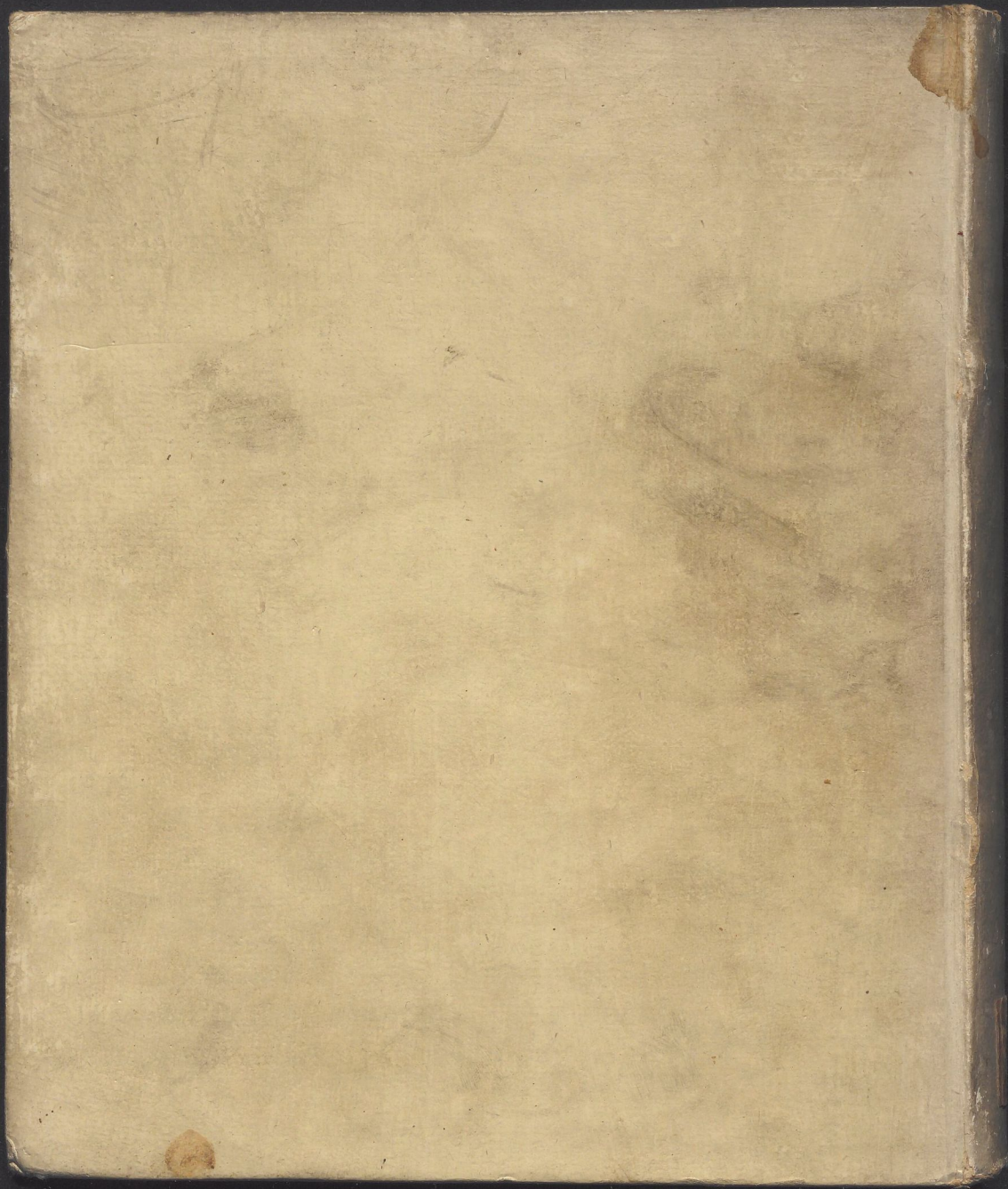

W 18
P 1 A

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

7

D B
V S V

RESOLVENTIVM ACRIORVM
ET NITROSORVM
IN FEBRIBVS LENTIS
PLERVMQVE NOCIVO.

Q V A M
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
IN ALMA REGIA

PRAES
PRORECTORE
VIRO ILLVSTRI EX
ATQVE EXPER

DOMI
FRIDERICO CHR

MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE
FESS. PVBL. ORD. FAC. MED. h t. D.
ET PAEDAGOGH R

PRO GRADV
SVMMISQVE IN MEDICINA HO
DOCTORALIBVS RITE

D. XV. MAI. ANN

H. L. Q.
PVBLICE DEI

A V C T
IOANNES AVGV
HALEN

HALÆ AD SALAM

